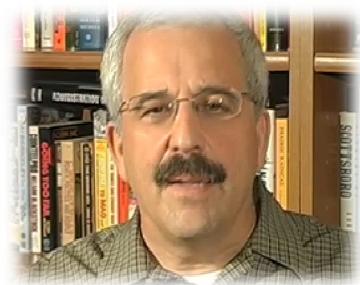

"پرسىارە زۆر دووبارەكان دەربارەسى كۆمۈنیزم"

پىمۇند لۇتا

وەرگىپانى: وەللىد عومەر

• کۆمۆنیزم چیه؟

کۆمۆنیزم جفات و کۆمەلگایه کى دونیای مرۆڤە کانه کە ھەموو چىنە کان و جىاوازىيە چىنایەتىيە کانى تىا کۆتا يىها تۇوه. ھەموو سىستەمە کان و پەيوەندىيە چەو سىنەرە کان پۇچەلبۇونەتەوە. ھەموو دەزگا کۆمەلایەتىيە سىتە مكارە کان و پەيوەندىيە کۆمەلایەتىيە نايەكسانە کان وەك جىاكارىي رەگىزى (racial discrimination). سەپاندىنى دەسەلات بەسەر ژندا لەلايەن پىاوهە كۆتا يىساندىت. ھەروھا تەواوى بىرۇكە و بەھا سىتە مكار و دواکەوتۇوه کان فېيدەت. کۆمەلگای کۆمۆنیستى، لەلايەن ئەم پەنسىپە و ئاراستە و پىتىمايى دەكىيەت: «ھەركەس بە گۈپەرىدى تواناي خۆى [كاردەكتا]. ھەركەس بەپىتى پىداويسىتىيە کانى [وەردەگەرتىختى]. سامانىيىكى مادىبى ھاوېش و بەشكراودەبىت و خەلک پىكەوە سەرچاوه کانى کۆمەلگا ھاوېشە كە دەگىن دەست و وەك چاودىر و چاوساغى ئەم ھەسارەيە (ى گۆزى زەۋى) ھەلسوكەوت دەكەن. لە کۆمەلگای کۆمۆنیستىدا، چىتە دەولەتىك لەئارادا نابىت حوكىمى چىنېك بەسەر چىنېكى تردا بىسەپىتىت. گەرچى فۇرمە کانى حۆكمەت و حۆكمەرنى بۇنىيان دەبىت بۇ ھەماھەنگىردىنى كاروبارە ھاوېشە کانى کۆمەلگا.

کۆمۆنیزمىش، ئاماژەيە بۇ ئەو زانستە كە لە جىهان تىدەگات و دەشىگۈرېت كە لەلايەن كارل ماركسەوە بنىاتنراوه و لەلايەن لىنيين و ماو و باب ئافاكىيان ھە پەرەي پىدرەوە.

بەلام ئايا کۆمەلگای کۆمۆنیستى، کۆمەلگایه کى سىستەمە و مەنگ و لە قالبدراو^۱ نىيە؟

وينايى کۆمەلگایه كە كە خەلک بەھۇشىيارىيەوە فيئرەبن و [بە ھۇشىيارىيەوە] دونيا دەگۈرن... جىيەك كە خەلک تىايادا چىتەر لەلايەن زنجىرى (ترادىسيون) نەرىت و جەھلەوە نابەسترىيەوە و دىلىنا كىرىن. جىيەك كە خەلک تىايادا چىدى تەنبا كارى پىنكەوەيى^۲ ناكەن بۇ بەرەمەھىيەنلىنى پىداويسىتى و زەرورەتە كانى ژيان بەلکو ھونر و كەلتور و زانستە كانىشى تىا دەستىدە كەھىت و چىزىشى لىيەر دەگىرېت گوشەنگىيە كى زانستى و وزەي داهىيان و خەيالى تىدا بەھىز دەكىتىدە بىنە ئىلھام بە خشى يەكترى... ھەم بە كېتى و يەكەنگىيە تىايە و ھەم فەرەنگىيەش. ۋېكخىستى دىبىتى چەماورى، مەلماڭى ئايىدۇلۇزىيىش زىاتەر بە ئاراستەي گەشەسەندىنى کۆمەلگادا يە- بەلام چىتەر لەلايەن ئەنتاگۆنۇزىم و دوزمىنەتىيە كۆمەلایەتىيەوە مۆرى لىنادرەت لەويىدا خەلک بەھۆى بىزى دوولايەنە، ھاوسۇزى، و بە عەشقى مەرقانەوە مامەلە لە گەمل يەكتىدا دەكەن. لەو كۆمەلگایهدا بەھا يە خەلک، پشتىوانى، بەرزىزىدەنەوە و گەشەپىدانى ئەو جىهانە سرووشتىيە كە بەشىكىن لىنى ئەمە يە كۆمۆنیزم.

سۆسیالىزم چىه و چ جىاوازىيە كى لە گەل كۆمۆنیزمدا ھەيە؟

سۆسیالىزم ھەنگاوىيىكى گىنگە بۇ گەيشتن بە كۆمۆنیزم. شۇرۇشى سۆسیالىستى چىنى سەرمایەدارى ئىمپریالىستى سەرونگۇن دەكەت و دىكتاتورىيەت (و زۆرىنە) خۆى بەسەر كۆمەلگادا دەسەپىتىت. شۇرۇشى سۆسیالىستى، دەولەتىكى نوئى

¹. Bob Avakian: تىيزىست و شۇرۇشكىرىيە كى ئەمېكىي بەرچەلە كە ئەرمەنیيە، لەدایكبووی سالى ۱۹۴۳ و، سەرۇڭى حىزىسى كۆمۆنیستى شۇرۇشكىرىيە ئەمرىكايە. ئافاكىيان خاودەنی چەندىن كېتىپ و و تارە و يەكىكە لە دىيارتىن فىگەرە ماوسىتىيە كانى ئىستىتى دۇندا كە ھەم وەفادارە بە دىدگاكانى ماوتسى تۈنگ و ھەم خۇتىندەن دەۋە كى توپشى بۇ كەرددووھو

². regimented

³. cooperatively work

سیستمه میکی نوئی حوكم و فدرمانپهواي سیاسی داده‌هه زرینیت. واته دیکتاتوریه‌تی پرولیتاریا. [نهوانه‌ی که] پیشتر له‌زیر ستهم و چهوساندنه‌وهدا بعون له‌گهله چینه ناوه‌راسته به‌رفراوانه‌هه کان و پیشه‌یه کاندا که زوئینه هر زدری کومه‌لگا پیکدین. دستده‌کهن به گزپنی کومه‌لگا و به‌ری‌سی‌اریتیه تاراسته‌کردن و به‌ری‌بزدن کومه‌لگا له‌هه‌ستو ده‌گرن. شوپشی سوسیالیستی، نابوريه‌ک درووستده‌کات که له‌سرم بنه‌مای خاوه‌نداریتیه دولتی سوسیالیستیه و داراشتني پلانه بو به‌ره‌پیشبردنی شوپشی جیهانی...ئه‌و پژل و فرمانانه‌ی که شیاوه پیداویستیه کومه‌لا یه‌تیه کان [جنبه‌جی ده‌کات] و گه‌شمی هه‌ملا یه‌نه دددات بدو تاکانه‌ی که کومه‌لگا پیکدین...هروه‌ها له‌گمل سرووشتدا به‌شیوه‌یه کی خوپاگر و به‌رگه‌گیرو ماممله ده‌کات.

به‌لام سوسیالیزم، نایه‌کسانیه نابوري و کومه‌لا یه‌تیه کان و په‌یوندیه کانی کالا/پاره له سرمایه‌داریمه‌وه به میرات و هرده‌گریت، که هیشتاش هر چینه کان له‌خوده‌گریت. هیشتاش هر مملانیه چینايه‌تی له‌سره رو هه‌مو شتیکده که کومه‌لگا تاراسته‌ده‌کات. هیزه نوئیه کانی سرمایه‌داری له هه‌ولدا دهین بو ئاوه‌زووکردنوه‌ی شوپشکه. هندی جاریش کومه‌لگا سوسیالیستیه کان، پووبه‌رووی ده‌سلا‌تی سرمایه‌داری ده‌بنوه، پیوه سوسیالیزم به‌هه‌نیا سیسته‌میک نیه- بدلکو قۇناغىيکى میزروویه له گواستنه‌وه سرمایه‌داریمه‌وه بو کومونیزم. قۇناغىيکه له شوپشی به‌ردوهام و خلکی به ھوشیاریه‌کی زیاتره‌وه خوپان و کومه‌لگا ده‌گپن وەک بھییک له به‌ری‌پیشبردنی سه‌رتاسه‌ری جیهان بو زالبون به‌سره دابه‌شکردنی کومه‌لگا بو چینه‌کان و گه‌یشن به کومونیزم: کومه‌لگایه‌کی جیهانی که مرؤفه‌کان ھاوېشی و په‌یوندیبی نازدانه‌یان بە‌یه‌کتره‌وه هه‌ید.

پەنگە سوسیالیزم وەک ئايدیا و بیروکە شتیکى باش بیت، به‌لام ئایا هەر بە‌پاستی لە‌واقیعا

پیاده‌کراوه؟

يە‌کەمین شوپشکان-له يە‌کیتیي سوئیت له ۱۹۱۷-لە چین له ۱۹۴۹-لە ساتى شکسته‌کەی له سالى ۱۹۷۶-بە‌ری‌پیشچونى هەرەگەورى به‌خووبىنى له درووستکردنی دونيايە کى نازاددا. هەركە دەسلا‌تی دەولەت کەوتە دەستیان، کە پیشىنەی نابو، له يە‌کیتی و په‌یوندیه کدا کە له‌گەل بھییکى زۆرى کومه‌لگادا ھەيانبو، کومه‌لگایان گرتەدەست و گۆرپیان حوكمى سود و چەموساندنه‌وه کوتايیهات. پیداواستییه بندەپتییه کومه‌لا یه‌تیه کان پېكرانو، جاوه‌وانىي ژيان(يان رېتەن) له چىنى ماویستيدا له نیوان سالانى ۱۹۷۶-۱۹۴۹ دوقاتبوبوه له ۲۲ سال تا ۵۰ سال. ھنگاوى بې‌پیشىنە نا له پىشەکىشکردنی ستەمى ژنان و كەمە نەتمەویيە کاندا. ئەم شوپشانه شکستیان نەھینا، بدلکو له‌لاین هیزه بۇرۇوازىيە سرمایه‌داره نوئیه کانو، نوشوتیان پىھینرا کە كارىگەری و بە‌ھېزىيە کی به‌رچاوان ھەبوبو، پاشان ئەم شوپشانه كەموكورتیيان ھەبوبو و ئەمەش ھۆکار بوبه بو ئەوهى کە نوشوتیان ھەتىاوه.

ئایا سوسیالیزم يان کومونیزم دژى ئه‌و پاستییانه ده‌بنوه کە له زاتى مرؤف و خۆپرستیدا ھەيە؟

شتیک بونى نىيە بەناوى سرووشتى نەگۈر و خۆرسکى مرؤفه‌وه، بىرکدنەوهى خەلک، ھەلسوكەوت و رەفتار، بەهاکان و زۆرىيە تىيگە يېشتنە کانمان بو زاتى مرؤف له‌لاین بونىادى نابوري و دامەزراوه په‌یوندیداره کان و كەلتورى کومه‌لگایه‌کى ديارىكراوه درووستبوبه، يۆنانى كۆن و تاواكانى بىنیانه‌رئىئمەريكا و دکو شتیکى تەواو سرووشتى سەيرى كۆيلایتىيان كردووه، سرمایه‌دارى له دهورى كەلەكەردنى تايىھى سود و قازانچ و كىپكىي نابوري بېكخراوه، خۆپىستى و خۆپەرسىتى، تەماع و چاوجۇكى، تاكگەرايى له‌لاین كاره کانى سرمایه‌دارىيە و خۆراكى پىدەدرېت و پاداشت دەكىت و له‌لاین دەزگاكانى كومه‌لگای سرمایه‌دارىيە و بە‌رەپەندەریت نه ئەوانه يە‌کە نەگۆن له جىناتماندا و نه راسىزم و بالادەستى نېرەكائىش له سايکۆلۈزۈي يە‌پەندەرەن دەجىگەر كراون.

ئایا بزافی کۆمۆنیستى، دەمچاوىتكى دىكتاتورى وەك ستالين بەرھەمناھىنىت؟

ئۇ يەشەيتانكىرنەي ستالىن و ئۇ دەرىپەتەنە كراوانەي دىرى ستالىن و يەكىتىسى سۆقىيەتى سەردىمى سەتالىن بەرھەمەي پېدرارو، پى لەوە دەگرىت تىنگەيشتنىڭى راستەقىنە دربارى ئۇ دەرىپەتەنە كەنەن بەدەست بىتىن كە ئۇ گىپارى، لەگەل دەسکەوتە گەورەكانى يەكىتىسى سۆقىيەت. لەدايى مردىنى لىينىنەوە لەسالى ۱۹۲۴، ستالىن سەركەدارىتىي خۇى سەپاند- لەو دەھىيەمى دواتىشدا، ستالىن خەباتى بەئىشتراكىكىرىنى كىشىكالى گەلەدەست لەگەل بەسۆسیالىستىكىرىنى خاۋەندارىتىي پىشەسازىدا. شۇرۇش ئابورىيەكى نەخشەدارپىزراوى سۆسیالىستىي داهىتا، شىتىك كە هەرگىز بەر لەوە ئەنجامانەدراپو. خەباتىكى كۆمەلایتىي گۈنگەمبو دىرى شۇقىتىزىمى پۇسى و سەركوتىرىنى ژنان. لە كات پېتەرایتىي ستالىندا، يەكىتىسى سۆقىيەت پۇوبەرپۇرى چەند فشارىكى گەورەبۇوه: دەشۇرۇش. لەلائىن دەسەلاتە نىيارە ئىمپېرالىستە كانووھە گەمارىدا. هەرھەدا بەدرېتايى جەنگى جىهانىي دووھىش [اپروپەرپۇرى] ھېرىشى نازىيەكان بۇوه، ستالىن پېتەرایتىي خەلکى دەكىد بۇ پۇوبەرپۇونەوه ئەممە، بەلام لە سالانى كۆتايى جەنگى جىهانىي دووھىدا ستالىن كەمتر پاشتى بە چالاکىي ئاگايانەي كۆمەلانى خەلک، و پىر پاشتى بە پىتەرە ئىدارى و كارگىزىيەكان دەبەست. ناچاربۇو ھېزە دەشۇرۇشە كان سەركوتىرىكەن، بەلام ھەپەشەكانى سەر شۇرۇش لە ناوهپاست و كۆتايىه كانى ۱۹۳۰دا گەشەيىكەن، ستالىن ھەمو ئەوانەي سەركوتىرىكەن ناکۆكى و نىيارىيەكەيان لە زىيادبۇوندا بۇ.

لۇو پۇوهە كۆمەلىك كىشەي جدى ھەبۇون كە چۈنچۈنى ستالىن لە ماهىيەت و ئامانجەكانى كۆمەلگەي سۆسیالىستى تىنگەيشتىبو، لەگەل شىوازەكانى سەركەدارىتىكىرىنىدا. باب ئاقاكيان ئامازە بۇ ئەمە دەكەت كە ئەگەر بۇرۇوازى بۇي ھەيە پاشتىگىرى لە مەدىسۇن و جىفەرسۇن بەكەت كە رۆلىكى سەنترالىيان لە شۇرۇشى بۇرۇوازى ئەمەيىكادا ھەبۇو، لە كاتىكىدا ئەوان خاۋەن كۆيلەمى پاساوهەلەنگەر بۇون - كەواتە شۇرۇشكىگەران دەتوانن پاشتىوانى لە ستالىن بەكەن و ھاوكات بەقۇولى ۋەخنە ئىبىگەن و لەھەلە كائىيەوە شىت فېرىپىن.

ئایا شۇرۇشە كەلتورييەكەي ماو لەپاستىدا بىزاركىردن؟ و پاكسازىيەكى دەمارگىرانە نەبۇو؟

ماو لە گرفتى ئۇ دەنخىيە بۇرۇوازىيە نوپىيانەي دەكۆلىيەوە كە دەركەوتىوون و لە ئاستە بالاڭانى حىزىي كۆمۆنیستىدا چىرىپۇونەوه. ئەوان دەيانۇست سەرمایدەرلەر بىگەپەتەنەوە، و لايمەن بۇرۇوازىيەكانى كۆمەلگەي بەدەستەوەبگەن و بقۇزىنەوە بۇنىمونە، لە سەرەتاي شۇرۇشى كەلتورييەدا، ھەندىك لە كارگەكان لەلائىن يەك كەسەوە بەرىيەدەبران و سىستەمەكانى پاداشتى كېپكەن ھەندىك كەيىكارى دەكەد بەگىئى ئەوانىتىدا. ھەرھەنا تاۋەندە پەرورەدىي و تەندروستىيەكان لە شارەكاندا چىركەبۇوه. ماو خەلکى باڭگەيىشتىدە كەد بۇ ھەستانەوە لە دىرى سەركەرە سەركوتىكارەكان و بۇنىادە دامەزراوهىيەكان. سەدان مiliون كەيتىكار و جوتىار كەوتىنە گفتۇگۇ و مشتومپ دەربارە ئاستە و پەتوتى كۆمەلگە و رەخنە كەردىنى كاربەددەستە بەسەرچووه كان و سازكەرنى فۇرمەكانى بەشدارىكەرنى بەرىپەبرىن و كارگىزىي، ھەرھەنا چۈونەناو بۇ كايىي زانست و پۇشىپىرى (كەلتور).

دابەشكارى لەنیوان كارى زەينى (ھەزىزى) و كارى دەستى و لەنیوان ناوجەھى شارى و ناوجەھى گۈندىدا ھەلۇوهشىنرايەوە، بەرزكەرنەوە پېشى ناونوسكەرن لە قوتاپخانە ناوهندەكانى چواردەورى شاردا لە ۱۵ مiliونەو بۇ ۵۸ مiliون كەس شۇرۇشى كەلتورى لە ۱۹۶۶ تا ۱۹۷۶، كۆمەلىك ئامانجى رىزگارىيەخش و يەكانگىرى ھەبۇو: بەرگەن بە زىندوو كەنەوەي سەرمایدەرلەر، شۇرۇشكىگەرانە كەنەوەي دەزگا و دامەزراوهەكانى كۆمەلگە، كە حىزىي كۆمۆنیستىشى دەگەرتەوە، ھەرھەنا تەحدىدا كەنەوە شىوازە كۆنەكانى بېرگەرنەوە: بەكۈرتىيەكەي، بەرھە پېشەوە بىردىن و قۇولكەنەوە شۇپشى سۆسیالىستى.

ئایا توندوتیشى گەورە و ئازىيەتدان دەرھەق بە پۇشىپىران و ھونەرمەندان ئەنجام نەدەدران
لەميانە شۇرىشى كەلتورييدا؟

توندو تیزی خسله‌تیکی دیاری شوپشی که لتوری نهبوو. شیوازه سره‌کیبیه کانی مملانی بریتی بون له رهخنه‌گرتني جه‌ماوه‌ری، مشتوپری ئایدؤلۇزى و سیاسیي جه‌ماوه‌ری، هەروره بزاوتدنی سیاسیي جه‌ماوه‌ری. زۆرىنه ئەو توندو تیزی بانیه روپاندەدا بەفیعلی لەلایەن نەیارانی شوپشی کە لتوری بیوه هەلدەگىرسىزنا، بەتاپیت ئەو كەسانەی كە رېئى سەرمایدابىيان گىرتىووه بەر و لە پۈستە پىشەنگە کانی حىزبى كۆمۈنىستدا بون و ئەوانەشى كە دەخراھە بەر رەخنه.

هونهارمهندان و رُوشنبیران و هک گرووب و تاقمیکی کومه‌لایه‌تی نده‌که وتنه بدر نه زیه‌تدان. هروده با نگهشیده‌کران تیکه‌لی خه‌لک بن و شت له خه‌لکه زه‌همه‌تکیشه‌که وه فیربن، بتاییله له (گوند) و چوارده‌هوری شاره‌کان و لادیکانه‌وه. هموں و کوششی پرچوшу خه‌رخوش دده‌را بوز درووستکردنی کلمتوريکی شوزرکشیگیرانه و بهره‌همی هونه‌ری که بتوانیت وهک مژدیل خزمه‌بیکات دواتریش، همندیک هله و که موکورتی ههبوو لهشیوازی مامه‌له کردنی هونهارمهندان و رُوشنبیراندا. روانینیک سازکرا بوز روپلی هونهار و کلمتوري له کومه‌لیگادا. بتاییله هونهار که دهبری دیدگا حیاواز و ناکوه که کانه له کومه‌لگای سوسیالیستیدا.

ئایا دەتوانىن ئەمرو سۆسیالپىزىمىك لەجىهاندا پەۋزىنەوە و بەدىيى بکەين؟

ئىستا چىتەر كۆمەلگا يەكى سۆسیالىستى لەجيھاندا بۇنى نىيە. لەگەل شىكتى شۇرۇشى چىنيدا لەسالى ۱۹۷۶ لەلايەن ھىزە سەرمایىدەرە نویىە كانوھە، يە كەمىن شەپىۋلى شۇرۇشى كۆمۈنىستى كۆتابىيەتات.

که واته میژووی کۆمۆنیزم تیپەریوه؟

نه خیر. کۆمۆنیزم لەپرووی میژووییەو تاپادەیەک تازەیە. [کۆمۆنیزم] شۇرۇشىكى گشتگىر و بىيېشىنەيە، كە ئامانىحى ئەوھەيە سەتمە و چەماسانەمە رېشەكىش بىكەت. ئەمەرۇ تەحەدايەكى گەورە ھەيدە بۇ دەستپىكىردنەوەدى قۇناغىك يان شەپولىكى نۇنى شۇرۇشى كۆمۆنیستى، كە دەتوانىت باشتر بىت و لە شۇرۇشى سوقەدت و چىن ياشتەر كاربىكەت.

باب ئافاکیان، سەرۆکى حىزىبى شۇپشىگىرىپى كۆمۈنېستى ئەمرىيکا، سەربارى دەسکەوتە مەزىنەكان، ئامازە بۇ گرفت و كەمۈكۈرتىبيه كانيش دەكات لە قۇناغى يەكمە شۇرۇشى كۆمۈنېستىدا. ھولىداوه فەزايەكى جىاوازى مەرۆبى بىكىشىت، لە ھونەر و زانستەكان و ژيانى كەلتۈرى و روژنىبىرىيدا. تىنگە يېشقىنەكى حەياتىنى نوئى لەگەل خۇيدا ھەيناواھ لەگەل چوارچىنەكى زەدروورى بۇ درووستكىرىدى شۇپشىگى بىزگارىي راستەقىنە لە دونىای ئەمەرۆدا. سەرەنباشىش، سەنتىزىكى نوئى كۆمۈنېزم بوبۇنى ھەيدە. كۆمۈنېزم دەسپىكى قۇناغىيەكى نوئى، مانيفېستى حىزىبى كۆمۈنېستى شۇپشىگىرەنەي ئەمرىيکا، راپورت و پەشنوسيكى كورت دەخاتەپۇ سەبارەت بە قۇناغى يەكمە شۇپشى كۆمۈنېستى، ئەم سەنتىزە نوئىيە دەربارە تەحەدا ئايىدۇلۇزىيەكانە سەبارەت بە درووستكىرىدى كۆمۈنېزمىك كە هيپىتكى راستەقىنە بېت لەمەرۆدا.

ئایا شورش‌کانی روسیا و چین هر باره‌ی مودیزیزه کردن و به پیشه‌سازی کردنی ئابوریی ولاته دواکه و توهه کان نیه؟

یه‌که مین شورش سوسياليستييه کان لمو كومملگانه‌دا روویدا که تاراده‌يک دواکه و توهون و ئەم شورشانه بۇ زالبۇن بەسەر هەزارى و دواکه و توهويىدا ئەنجامدرا. شورش‌کانی روسیا و چین هەر لە بنەرەتەوە بۇ ئەو رووياندا تاوه کو كومملگايەكى ئازاد بنيات بنىن کە خالىي بىت له هەرسىتم و چەسەنەوەيەك.

كۆمۈنیزم ج پەيوەندىيەكى بە دونيای پېشىكە و توهۇرى تەكىنلۈزۈييە و ھەيەكە چىنى كرييکاري تىا ئاواهەبىت" و ج پەيوەندىيەكىشى بە ولاتىكى نىمچە دەولەمەندى وەك ئەملىكاوه ھەيە كە چىننەكى ناوه‌پاستى بەرفراوانى ھەيە؟

ئىمە لە جىهانىكدا دەزىن کە رۇزانە ۳۰۰۰ مىنال بەھۆى نەخۈشىي عىلاجدار و چارەسەرھەلگەر و بەدخزاکىيە و دەمن... دونيایەك کە ژنانى تىا پاشكۇ و ژىرەستە دەكىيت. بىرىز دەكىيت بازىغانىي پېۋە دەكىيت دونيایەك کە جەنگى درېنداھى ئىمپېریالىستىي تىا ئەنجامدەدرىت... دونيایەك کە تەكىنلۈزۈيا دەتوانىت يارمەتىي چارەكىدى كىشەكان بىدات كەچى دەيخاتە ژىرەستى خۆيەوە بۇ قازازىچ بۇ كۆتۈرۈلگەرنى خەلک بەكاردىت. دەخرىتە خزمەتى جىبهخانە سەربازىيە كانى ئىمپېریالىزىمە و سىستەمى كەپىتالىستى ئىمپېریالىستى بە مانائى تەواوى و شەكە ئىكۈسىستەم و ژىنگە ئەم ھەسارىدە تىكىددەت. ئەم جىهانىيە كە ھاواردەكەت بۇ شورش و (تامەززۇرىيەتى).

ولاتىكى وەك ويلايەتە يەكگەرتووه کانى ئەملىكا، ھىلىكى جىاكەرەوەي قۇولى چەسەنەوەي چىنایەتى و جىاكارىي پەگەزىي تىايە. زىياد لە (٤٠ مiliون) هەزار و كرييکارى بىندرەتان ھەيە. چاودىرىيەكى تەندرووستىي ترسناك ھەيە كە ناكافى و نايەكسانە. لە هەر ١٥ چىركەيە كىشىدا، ژىنلەك دەدرىتە بەرلىدان و تىيەلدان بەلى، ئەملىكا چىننەكى ناوه‌پاستى بەرفراوانى ھەيە. بەلام بۇ زۇرىيەك لە پروفيشنالە كان و پېشىيە كان، ژيان بىتىيە لە نامۇبۇن، و سىستەمە كە لەبرى بەكارهەتىنانى شارەزاپى و پسپۇرەتتىيەكى خۆيان لە بەرژەوندىي كۆمەلگا و مەرقاپايدىتى، كەچى خەسپىو و پوچەلیاندەكتەوە. وەكچۈن بۇ پەزىلىتارىاش ھەر ون نايىت. سەيرى ئارم و ئاماژە سەرپىلاؤ و وەرزشى و بلۇزە كانت بىكە، سەيرى پېتكەتە كانى كۆمپىيەتە كەت يان مۇبايلە كەت بىكە: ئەوانە لە لايەن كارى چەسەنەوە و سوبەرچەسەنەوە بەرھەمەدەھىنرەت لە گوشە و كەنارە كانى جىهانەوە.

زەرورەت و بىنهماي شورشىكى كۆمۈنیستى، لە هەر كاتىكى تىزىاتە. گەشەسەندىنى كۆمەلگاى مرۆبى، تەكىنلۈزۈا، مەعرىفە زانستى، شارەزاپىيە كان، تواناى داهىتىان، هىمەتى خەلک ئەگەر و ئىمكانە دەكتاموھ بۇ مەرقاپايدىتى بۇ جىڭىگە كە تەواو جىاوازى تر: بۇتىپەرىن لە چەسەنەوە و نوقسانى و نەبۇونە. لە گەل سەنتىزە نوپىيە كە باپ ئاڭاڭىاندا، بەدىلىكى گۈنچاپ و پەزگاركەر ھەيە بۇ ترس و تۇقانە كانى جىهان، بۇ زالبۇن بەسەر نەدارى و سەتەمدا، ھەر وھا ئەفراندىنى كە مەرق بەرپاستى داهىتىان و پېنگە يىشتن^٥ و ئەزمۇنونكىرىن (تاقىكىرىنەوە) شىلدەكەت. پېنگە كە بەرھە ئەفراندىنى جىهانىك كە مەرق بەرپاستى بەتوانىت تىا بېشكۈت و نەشونما بىكەت. ھەر وھا ستراتېت و سەرکەدەيەتىيەك ھەيە بۇ شورشىكى لەم جۇرە.

ئایا خەلک دەتوانن لە ئىزىز سايىھى سوسياليزىمدا، بۇنەو مەراسىمە دىننەكىان پىادە بىكەن؟

بەلىن، خەلک مافى پەرستن و پىادە كەنلىيە بۇنە دىننەكىانى ھەيە (ھەر وھا مافى بروانە بۇون بە خوداش). بەلام لە قوتاپخانە كان و دەولەت و حکومەرانى بەگشتى، جەخت و پشتىوانى لە تىيگە يىشتنىكى زانستى/ اماتریالىستى دەكىيت بۇ جىهانى سرووشىتى و

کۆمەلگای مرۆبی. خەلک ناچارناکریت دین تۇورپىدات. بەلام لەئاستى کۆمەلگادا خەباتىيکى ئايىدۇلۇزى بەشىۋەيەكى خۆبەخسانە بۇونى دەبىت بۇ يارمەتىدانى خەلک بۇ پىزگاربۇن لە كۆتايىتىيەكانى برواي دينى.

ئايا خەلک لە سايىھى سۆسيالىزمدا، خاوهنى مال و دارايى خۆيان دەبن؟

بەلى. بەلام سۆسيالىزم نايىتە "کۆمەلگايىھى بەرخۇر و مەسىرەفكار" و كەئەوەي ئەمپۇ تىيىدا دەزىن. بۇ نۇمنە تىنگەرى زىنگەلى نامىتىيەت واتە "كەلتۈرى ئۆتۈمىيەل". خەلک لەسەر كار و لە چىننى ناوهراستىدا، ئەو ماھەيان ھەمە لەو مالانەدا بىزىن كە ھەنوكە داگىريانكىردووه و تىيىدان. بەلام جىاكارى(segregation) و بازارى مال و مولك كۆتايىاندېت. ھەروھا شوېنى نىشتەجىبۇونى گۈنجاو لمپىش ھەممۇ شتىيکى تەرەوھى بۇ ئەوانەي كە پىشىتر لە خوارەوھى كۆمەلگاوه بۇون.

ئايا ديموکراسى و ھەلبىزادن لە سايىھى سۆسيالىزمدا بۇونى دەبىت؟ پىكە به ناپەزايەتى و ناكۆكى دەدرىت؟

دەستورى كۆمارى نوبى سۆسيالىستى لە باكىرى ئەمرىكا، كە لەسەر بىنەماي سەنتىزە نوبىيەكەي "باب ئاقاکىيان" دارپىزراوهتەوە كە كۆمەللىك چواچىيە سىاسىي و ياسايىھ بۇ كۆمەلگايىھى سۆسيالىستىي زىندۇو. لوويىدا ديموکراسىيەكى راستەقىيەن و بىرىنە بۇ كۆمەللانى خەلک ھەيد. جۆرىك لە دىكتاتۇرپەت ھەيد دىز بە چەسپىئەرانى كۆن و نوى و ئەو كەسانەشى كە چالاكانە تىيدە كۆشىن بۇ سەرنگونكىردىنى سىستەمە نوبىيەكە. ديموکراسى لە كۆمەلگاي سۆسيالىستىدا، ئەو دەسەلاتە دەبەخشىتە خەلک تاكو بەها و دەزگا و پەيوەندىيە كۆمەللايەتتىيە/سىاسىيە/ئابورىيە كانى خۆيان بىگۇن، بۇ بەستەنەوە دەستەجەمعىي خەلکىش بەوانىتەرە بۇ گۆرپىنى جىھان، ھەروھا ھەلگەرتى بەرپىسپارىتىي زىاتر بۇ ئاراستەكەدنى كۆمەلگا. پشتىوانى لە دەرىپىن، گەرىپۇنەوە و هەندە كەرىپەت. ھەروھا دژوھەستانەوە بەرپۇرى سوکايمەتى و خاپبەكارەتىنانى تاكدا لەلايەن دەولەتمەوە، جىيەجىيەتكەرىت مافەكانى تاك گەشەدەكەت و دەپشىكۈت. ئەويش زۇر زىاتر لەھەي كە بەشىۋەيەكى پەسمى لە پەشنىسى مافەكانى سەرمایەدارىدا ھاتۇوە و پىتىپىدراوە. بۇنۇنە تاككىبۇن لەگەل سىياسەتكان و سىستەمى سۆسيالىستى خۆيىشىدا، نەك ھەر رېيپىددەت بەلکو گەشەشى پىنەدەت. دەولەتى سۆسيالىستىي نوئ ئامرازەكان و سەرچاواھە كان فەراهەم و دەستەبەردەكەت [بۇ راي جىاواز] و ھەروھا لە مىدىا و جىيەكانى تىرىشدا، گۈي لە بۇچۇن و ۋانگەكانى تە دەگىرىت. خەلکىش ئەو ماف و توانستەيان ھەيد كە لە دەوري ئەم بىرۇشكەن خۆيان ساز و ئامادە بىكەن. بۇنۇنە لەرپىكە خۆيىشاندانەكان. مافى مانگرتىن، ھەندەو، كۆمەلگاي سۆسيالىستى، يەكىك دەبىت لە كىپەركى گەورەكان جوشخۇرش و شەوق و شۇورەكان

"ھەلبىزادنەكان"ئىننىخابات لە كۆمەلگايىھى سۆسيالىستىدا رۆلەتكىپن. لە ھەلبىزادنەكاندا بۇ ئۆرگانەكانى حكومەرەنى و بەرپىشىبرىنى مشتومى كۆمەللايەتى لەرىنگەي دەرىپىن و بەرەدان بە بۇچۇنە جۇراوجۈزەكان و بەرنامانە كانمەوە سەبارەت بە سىياسەت و كۆمەلگا. بەلام شتىيک ھەيد و ناكىرىت دەنگى بۇ بىدەت، كە ئەويش بىرەتتىيە لە گەرەنەنەوە كۆمەلگا بەرەو سەرمایەدارى. شۇرپىشىك بىمەيت كۆمەلگا بىگۈپەت. شۇرپىشىك كە بۇ گۆرپىنى سەرتاپاى كۆمەلگا پېتۈستى پېيەرایەتتى كۆمۈنىستى خەوندار ھەيدە پېيەرایەتتى كۆمۈنىستى رۆلەتكى تايىەت دەگىرىت لە كۆمەلگاي سۆسيالىستىدا بۇ ئەھەي خەلک بىتىۋان بىجىنەدەسەلات و تەھەدا توندەكانيان ئاراستەبىكەن. لەگەل خەباتى ئازادىيەخىشدا بۇ گەيشتن بە دونىيەكى كۆمۈنىستى. لەگەل ھاتنى كۆمۈنىزىمدا، دواجار كۆمەلگاي دابەشبوو بۇ بەرپىوەبەر و بەرپىوەبەر (ruler & ruled) و زەرورەتى ھەر جۆزە سەرۋەكايەتتىيەكى بەدەزگايكىراو كۆتايىدېت.

گەر كۆمۈنیزم ھەممۇ ئەو شتانەيە كە تۆ دەيلىيەت، بۆچى زۆرىك ھەن پەتىدە كەندۇۋە؟

دۇو ھۆكارى پەيوەست و پېكىداچۇو بۆ ئەمە ھەمە. ئاوابۇنى سۆسيالىزم لە چىن بەو مانايىدە دېت كە چىتر زىيانىك و بەرجەستەبۇونى پېچۇشخۇرۇشى ئەو شتە بارىكىدۇوه كە ھاوشىيەت دۇنيايدە كى باشتەرە. دوودم، لە وەتەن سۆسيالىزم لە چىن شىكتى هىتىناوه، كۆمۈنیزم كەوتۇتە ژىر پەلامارىتىكى بىيە حەمانەي ئايىدۇلۇزىيەوه. دەسەلاتەكان و ئايىدۇلۇزىاكانيان تا ئەم چىركەيەش وازىان لە بۇختان و سوکايمەتىيە كانيان نەھىتىناوه دەزى كۆمۈنیزم.. تا ئىستاش لە بلاۋكەنەمە دەرۋە و شىۋاندىنى كۆمۈنیزم نەھەستاون. ماندۇنابىن لەوتەنەمە ئەمە كە سەرمەتىدارى ھىچ بەدىلىيکى نىيە، ئەمە باشتىرىن دۇنيايدە خەسائى و مومكىنە. بۆ ۳۵ سال دەچىت. ئەم (دەشۇرۇشە ئايىدۇلۇزىيە) خزمەتىكىدۇوه بە ھەلەتىگە يىشتىنىكى بەرفاوان دەربارەي ئەمە كۆمۈنیزم چىھە و بۆچۈونە كانىشى ھىتىاۋەنەخوارەوه. زۆرىك لە گەنچە كانىش ھىچ شىيىك لەبارەي مىزۇوى راستەقىنە كۆمۈنیزمە نازان. زۆرىك لە رۇشنىپەرانىش، كە رۇزىك لە رۇزان دەرگىرى كۆمۈنیزم بۇون، خۆيان بەم درۆ و شىۋاندىنانە فرۇشتىمە. لەجياتىيى دانانى خول و فيڭكارى لەبارەي زانسىتى پەرسەندەنەو، وانەي (خەلەقەت)ات دەخوئىند و ئەمەش ھەممۇ ئەمە شتە بۇو كە دەتخوينىد. دۆخە كە زۆر دۇور نىيە لەوەو، كاتىك كۆمۈنیزم دېت.

ھەمېشەش ھەر بەم جۆرە نەبۇو. لەماوەي سالانى ۱۹۶۰ بۆ ۱۹۷۶، ئەمە كاتىكى سۆسيالىست بۇو، سەرچاۋە ئىلھامى بىزۇوتىمە ئازادىخوازەكان بۇو لە ناوچە جىاجىاكانى دۇنيادا. خوينىدكارە پادىكالەكان و ھېزە بەپىروباوەر شۇرۇشكىيەكان وەك حىزىسى پىلنگە رەشەكان كە لەكاتى شۇرۇشى چىندا دەركەوت. خەلکە پىشىكەوتتخوازەكانى ناو زانستەكان ھى ناو بەشى تەندرووستى، ھى ناو ھونەرەكان بە شىۋەتىكى ئېجايى و ئەرتىنى كەوتىنە ژىر كارىگەرىي گۆرانكارىيە شۇرۇشكىيەكانى چىنى سەردەمى ماو و ھەرودەها زۆرىك لە رۇشنىپەرانىش، گىردىبۇنەو و مىشتومىپيان لەبارەي ئايىدا ماويستىيە كانەوە ئەنجامدەد.

سەرچاۋە:

مالېپى رېمۇند لوتا: <http://thisiscommunism.org/ThisIsCommunism/FAQ.html>